

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
P. O. BOX 1005
WASHINGTON 13, D. C.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Quarterly — Revista Hungara
Revue Hongroise

Előfizetési díj: Északamerikában
egész évre \$ 3.00.
Más országban havi két postal coupon.

MIN DOLGOZNAK ÍRÓINK?

A szabad földön élő magyarság irodalmi élete — hála folyóiratainknak is — egyre szélesebb körökre terjed ki. Számos magyar író él Nyugaton és jelenteti meg műveit magyarul vagy más nyelven. Ujabban még az is előfordult, hogy otthoni írónk könyve először külföldön került kiadásra.

Külföldön élő írónk működése természetesen szerves része az egyetemes magyar irodalmi életnek. Több Nyugaton járt neves írónk szerint a külföldi magyar irodalmi munka nemcsak kiegészíti, hanem befolyásolhatná is a hazai fejlődést.

Mivel mind a külföldi, mind az otthoni magyarságot érdekli, min dolgoznak írónk, megkértük őket, értesítsék lapunkat mostanában megjelent műveikről, valamint terveikről a közeljövőre. Nem tudjuk valamennyi írónk adatait közölni, voltak továbbá, akiktől — talán pontos cím hiányában — nem kaptunk választ, mégis azt hisszük, hogy a beküldött adatokból képet kapunk az emigráció irodalmi életéről.

*

MÁRAI SÁNDOR (New York) utinaplója ("Einladung nach Amerika") idén fog megjelenni a müncheni Langen-Müller kiadásában. Előkészületben van "Napló, 1945-1957" c. művének új kiadása is. Rövidesen várható "Csak jót vagy semmit" c. új regényének külföldi kiadása.

Irt néhány egyfelvonásos szindarabot, melyek hangjáték és televíziós játék alakjában visszhangot kaptak Itáliában, Franciaországban, Németországban, Kanadában. Múlt év októberében mutatta be a hamburgi televízió (minden német adóállomás közvetítésével) a "San

Gennaro vére" c. regényének televíziós változatát. (Lásd képes mellékletünket!)

WASS ALBERT (Gainesville, Fla.) két angolnyelvű regénye vár kiadóra. Készülő magyar regényének címe: "Elvásik a vörös csillag"; a "Tizenhárom almafa" Tánzos Csuda Mózsijának további sorsát ismerteti.

SZÉKELY MOLNÁR IMRE (Toronto) száraz adatok helyett lírai vallomást küldött regénytervéről:

"Az író az ég követe, aki az örökkévalóságnak épít. Gyönyörű sorsvállalás: lázban égni s ennek a láznak a hőmérője maga az Élet... Szerelmes állapot, amelyben a gyötrő valóságot mámorító álmok környékezik, az élet furcsa kék ködében gomolyog a szellem; halálos kokain és ópium mérgezése ez.

Ki tudja meddig tart, mikor marad el örökre? Ebből az állapotból nincs felébredés! A kéz mosogathat edényt, vagy szoríthatja görcsösen a moppot, az író belerévtől a szebbik világba, amelyben élő lesz a múlt s azt érzi, hogy csak neki forog a föld. Ünnepre nyílnak a virágok s a nap fényének sugárzásában magához öleli Margitot, az örök Évát, lelkitársát, az elérhetetlen ideált, a tündérek asszonyát...

Nálam akkor állt meg az idő, mikor a salgótarjáni hegyek takarásában eljöttem hazulról. Azóta is kísért az erdők fonnyadó őszi illata, a reggeli harmat a fákon és az utolsó napfelkelte az égen...

Szívem a torkomban dobogott és akadozó lélegzéssel fordultam vissza, hogy megáldjam az országot és búcsút intsek a hajnali köd fátyolos derengésében ébredező házaknak, a magyar népnek, amelytől nem tudok elválni, soha, soha...

Még mindig hallok a jászlak előtt motozó jószág kolompját, nekem lélekharang kongása volt a hangja s az akkor bennem megszületett könyörgést imádkozom ma is..

És boldogabb vagyok, mint azok, akik először a gyermeküket tanították az angol beszédre, ma pedig a gyerek javíthatja ezeket a nyelvpapagályokat...

A kérlekalácssan bátyám, mit parancsolsz kegyelmes uram, fülsértő bokacsapkodás helyett az idegeneket majmolják, az orrukkal szinte a földet túrva hajlongásznak előttük s az úgynevezett "elit" bálokon egyre ritkábban hallatszik a magyar szó, nehogy megsértse az idegenek fülét... Angolul harsognak magyaros zamatossággal, de repedten, mint az a bizonyos jászberényi Lehel-kürtje, pedig az ősz Vezér még nem vert fejbe vele egyetlen ilyen gyászmagyart sem. Nyilvánvalóan azért, mert már nem él!...

Ugy érzem: nekem erről kell regényt írnom ebben az évben...

Az író az ég követe, akinek teljesíteni kell a küldetést... S én, mint a gályarab élete alkonyán, belenyugodva és megadva magát a sorsának, beleszeret a csőrömpölő láncába, a gályapadhoz erősített evezőjébe... én a tollamba vagyok szerelmes s ez lesz már egyre öregedő élettemnek az utolsó lázas, olthatatlan és kielégíthetetlen szenvedélye. A lelki és szellemi ópium, a kokain, a morfium, a hasis, ami egy szebb világba révül el velem. A múltamat varázsolja elém...

Szerelmese vagyok az álmaimat megőrző fehér papírosnak, a tollamnak és az én magyar népemnek...

Ezért kell írnom, ameddig bírom, — mert ez az örökkévalóságot építem...

JUHÁSZ VILMOS (New York) Bartók utolsó éveiről szóló műve angol fordításban kiadás előtt áll, valamint az utóbbi évtizedek magyar irodalmáról írt könyve és egy angolnyelvű magyar kultúrtörténet.

VATAI LÁSZLÓ (Windsor, Canada) Ady-tanulmánya ("Az Isten szörnyetege") a múlt évben jelent meg, jelenleg Krisztusról szóló könyvén dolgozik, mely az örök Krisztust mutatná meg a modern embernek.

FENYŐ MIKSA (New York) közelmúltban megjelent könyve: "Ami kimaradt az Odysseából". Ennek a könyvnek egyik fejezetével ("Levélváltás Emil Henriot-val") és az *Irodalmi Ujság*-ban közölt "Goethe Rómában" c. cikkével megnyerte Róma város díját. 55 külföldi író pályázott 115 cikkkel; de a zsüri a nagydíjat egyhangúan Fenyő Miksának ítélte. Az ünnepélyes átadás április 21-én volt a Capitolumban.

GOMBOS GYULA (New York) nagyszabású Szabó Dezső-életrajzát fejezi be az idén, melynek több részlete már megjelent az *Új Látóhatár*-ban.

KOVÁCS IMRE (New York) a népi irodalomról írt könyvet. Valószínűleg ősszel kerül kiadásra.

KANNÁS ALAJOS (Upland, Calif.) két verseskötete jelent meg 1963 folyamán ("Bécsi képeskönyv" és "Miért is félnél"). 1964-ben esedékes könyvei: "Mégegyszer Párizs" (versek) és "Az ellopott forradalom" (Tanulmány a lélektani hadviselésről).

GÖMÖRI GYÖRGY (Berkeley, Calif.) verseskötete ("Hajnali úton") nemrég jelent meg. Előkészületben van az oxfordi Clarendon Press kiadónál egy angolnyelvű könyve, amely a magyar és lengyel költészet háborúutáni fejlődését tárgyalja. Még az idén megjelenik Paszternák kései költeményeinek a magyar kiadása is, az ő és Sulyok Vince fordításában.

KERECSENDI KISS MÁRTON (Toronto) "Hetedhétszág" c. verses mesejátéka 1963-ban került kiadásra.

KÖRMENDI FERENC-nek (Washington) az utóbbi időben nem jelent meg új könyve, viszont a korábbiak újabb kiadásai különféle nyelveken és országokban sorra jelennek meg: "A boldog emberöltő" jubiláris német kiadásban, a "The seventh trumpet" indiai kiadásban (Kerala államban), valamint hollandul. Előkészületben van a "Miraculous journey" c. új regényének amerikai és angol kiadása és az 1940-ben írt, eddig csak angol kiadásban megjelent "Az ember ellensége" c. Hitler-drámájának német fordítása. Ezenkívül harmadik éve dolgozik egy emlékiratköteten.

KÓSA JÁNOS (*Harvard-egyetem, USA*) hosszú időn át a magyar irodalomtól távolálló pályán működött, így — mint írja — körkérde-sünk érzékeny pontját találta. Válaszát teljes egészében közöljük:

"Megtisztelő kérdésed arra készítet, hogy önvizsgálatot tartsak. Szabad-e még írónak tekinteni magamat? Valamikor, nem is olyan régen, az egyetemi ember természetszerűen íróember volt: Dugonics András Pesten és Norbert Wiener Bostonban matematikát tanított és regényt írt. De manapság, az egyetemi élet modern szervezettségében a tanárember

inkább elmerül a kutatómunkában, adminisztrációban, kérdőívek és elektromos számológépek igazgatásában és egyre kevesebb ideje, figyelmé, kedve marad alkotó írásra. Új munkaköre sok csábító jutalmat ajánl, a szakcikkek megírása sok lelki kielégülést nyújt. De a hivatali munkától független írás csak hétvégi kedvtelés lehet számára, afféle vasárnapi sport egy irodalmi kocavadász számára.

A kérdés tehát az, hogy az én esetemben mi ennek a hétvégi irogatásnak az eredménye. Néhány cikk a Reporter-ben és hasonló szemlékben, egy szimpózium Amerika bevándorolt tudósairól, ami az Arena általam szerkesztett külön számában jelent meg. Utolsó könyvemet, "Two Generations of Soviet Man", a University of North Carolina Press adta ki 1962-ben és ez évben spanyol és holland fordításban fog megjelenni. Következő tervem egy könyv a válás szociológiájáról, ami hétvégeimet még néhány évre be fogja tölteni... Mindez talán soknak látszik, de az író csupán a minőség elégti ki. És a hivatali kötelességektől mentes vasárnapokon úgy érzem, hogy az igazi kielégülés érzete nem lesz az enyém, hacsak meg nem próbálkozom egy regénnyel — pedig regényírás kissé megbotránkoztató és majdnem veszélyes munka a mai egyetemi ember számára."

(Ehhez a magunk részéről csak azt szeretnők hozzátenni, hogy Kósa egy fiatalkori regénye, a "Siralmas ének", az Occidental Press-nél vár kiadásra.)

LÉNÁRD SÁNDOR (S. Catarina, Brazília) azzal szerzett világhírt magának, hogy latinra fordította a legnépszerűbb angol gyerekkönyvet, a "Winnie the Pooh"-t. Nemrég jelent meg Párizsban és Stockholmban legújabb bravúrja: Sagan "Bonjour tristesse"-ének latin fordítása ("Tristitia salve"). "Die Kuh auf der Bast" címmel — Illyést és a falukutatókat véve mintául — a brazíliai sváb vidéknek (ahol orvoskodik) a szociografiáját, történetét és meséit írta meg. Már két kiadás fogyott el belőle Németországban, a közeljövőben hollandul is megjelenik, ősszel pedig New Yorkban saját angol fordításában. "Am Ende der Via Condotti" c. regénye magyarul íródik, de maga fordítja németre: 1965-ben fejezi be. A "Römische Küche"-ből már a második kiadás készül. Verseit németül, orvosi könyveit olaszul írja.

KUTASI KOVÁCS LAJOS (Sao Paulo) most fejezte be brazil tárgyú "Visszhang" c. regényét. Ugyanakkor dolgozik "Aquárium" c. regényén, mely egy régi, otthoni kisváros társadalmának keresztmetszete lesz. Egy harmadik regénye, a "Szereposztás", spanyolul jelenik meg az idén, de szó van más idegen nyelvű kiadásáról is.

*

CS. SZABÓ LÁSZLÓ (London) "Ország és irodalom" c. műve, mely négy tanulmányát foglalja magában, nemrég hagyta el a sajtót.

SZABÓ ZOLTÁN (London) "Szerelmes földrajz" c. könyve most jelenik meg második kiadásban.

DÉNES TIBOR (Genf) "Oiseaux et mortels" c. regénye nemrég jelent meg. Most fejezte be új francianyelvű regényét "Agonie" címmel. Kiadásra vár "Fák, tavak, tengerek" c. novelláskötete, "Arcok és harcok" c. naplószerű műve, "Etcaetera, etcaetera" c. tragikomédiája és számos tudományos írása.

MIKES GYÖRGY (London) "Mortal passion" c. regénye (E halálos szenvedély a regény hősnél: az evés) 1963 elején jelent meg, de nemsokára mint Penguin zsebkönyv is napvilágot lát. Ugyanakkor franciául, németül, olaszul is ki lesz adva. Egy könnyedebb, humoros beszámolója is megjelent az ENSZ munkájáról "How to unite nations" címmel. Az utóbbi hónapokban fordításban megjelentek könyvei Németországban, Portugáliában, Argentínában és az Egyesült Államokban. E pillanatban új regényén dolgozik, mely egyenlőre a titokzatos "Grayshott" címet viseli.

TÁBORI PÁL (London) tollából a közelmúltban a "The book of the hand", valamint a "The green rain" Amerikában jelent meg, a "The big appetite" c. regény pedig Londonban és Párizsban (utóbbi Christopher Stevens író néven). Ebben az évben kerülnek kiadásra a "The survivors" c. utopisztikus regénye és a "The pictorial history of love". Több régebbi könyvének francia, spanyol, izraeli, portugál és svéd kiadására is az idén kerül sor.

"Miszter Honfitárs" HALÁSZ PÉTER (München) új regényének a címe, mely egyébként most fut az *Uj Hungáriában*.

JÁNOSFALVY ALBERT (Lausanne) válaszából idézzük az alábbiakat:

“Száműzetését önként vállaló író számára, nemis annyira a honvágy, — hiszen munkásságánál fogva egyvalaki marad az Édes hazából, — a nélkülözés, vagy hivatásának tudatában hozott áldozatai és lemondásainak sora a nehezen elviselhető, hanem az elszigeteltség veszélye, a magáramaradás.

Különösképp az elmúlt esztendő győztek meg arról, hogy akinek mondanivalója akad, azt nem igen hagyják egyedül. A menekült írók és az otthon munkálkodó gondolkodók java egyre határozottabban jelét adják a kölcsönös szolidaritásnak és az olvasók érdeklődése is erősödött valamit.

Sajnálatos jelenség, hogy az idegenben kényszerült írók hátrányairól több szó esik, mint önként adódó előnyeiről.

Gondolok itt az élő világirodalommal való közvetlenebb kapcsolatra, a nekünk menedéket nyújtó ország nyelvének finomabb, árnyaltabb elsajátítására elsősorban. Lépéstartásunk többnyire ösztönösebb és összehasonlíthatatlanul szabadabb az otthoniakénál és válaszuk, vagy reakciónk jóval egészségesebb.

Ennyit talán az általános helyzetről dióhéjban. Szándékkal nem térek ki bővebben anyagi helyzetünk lehetetlenségeire, anyanyelvünk lassú, alattomos kopására és honfitársaink itt-ott igen szegénytelen közönyére.

...1962-ben látott napvilágot a “Mindennapok (1954-1961)” c. munkám. Folytatását néhány év múlva szeretném új kötetbe gyűjteni. Valószínűleg “Utközben (1961-1964)” címmel. 1964 elején jelent meg, az író, Ujváry Sándor gondozásában a “Szabálytalan háromszög” c. elbeszélőkötetem. A “Döntetlen játszma”, az “Eldöntött bábuk” és a “Leцерélt figurák” francia nyelven való megszólaltatásához, maga Gara László fogott hozzá. Német nyelvre való átültetését a Griff kiadó vállalta el.”

Tavaly jelent meg KIBÉDI VARGA ÁRON (Amsterdam) első önálló verseskötete, a “Kint és bent”, Flór Ede illusztrációival. “Les Constantes du poeme” c. doktori értekezését is 1963-ban adták ki, a hágai Van Goor Zonen kiadó.

ACZÉL TAMÁS (London) “The days of the dinosaur” c. regénye az 1952-es év Magyarországról szól, a terror lélektani anatómiája. Most áll megjelenés előtt, egyidejűleg New Yorkban, Londonban, Münchenben, Párizsban. Most egy újabb művén dolgozik: “The vacuum

and the magnetic field; a history of Communist youth movements.”

“A jó hatványain” címmel jelenik meg Stockholmban, a Magyar Intézet kiadásában THINSZ GÉZA (Stockholm) második verseskötete, még a nyáron.

HATÁR GYÖZŐ (London) “Pepito és Pepita” c. regénye komoly visszhangot keltett a francia könyvpiacra. Folytatása is ígérkezik: a kiadó három számbajöhető kézirattal is foglalkozik. “Anibel” c. regénytrilógiája iránt német kiadó érdeklődik. Több magyar regénykézírata is kiadásra vár.

VAJDA ALBERT (London) legújabb műve Ausztráliában jelent meg “Rossz szellemem és jó-magam” címmel. 1964-es tervek: “A majom az embertől származik” (Szatira), “Butorozott világ kiadó” (Humoros regény). Ezek Londonban jelennek meg.

TOLLAS TIBOR (München) verseskötete (“Csak ennyi fény maradt”) most érte meg harmadik kiadását. Angolul jelent meg Kürthy Tamással közösen írt afrikai riportja: “African mission”. Új verseskötete előkészületben.

Tíz novellát tartalmaz SÁRKÖZI MÁTYÁS (München) “Közel és távolban” c. könyve. Jelenleg regényen dolgozik, amely egy magára maradt “osztályidegen” fiatalember életét mondja el; azt, hogy lesz belőle paraszt, paraszt igényekkel.

FALUDY GYÖRGY (London) “My happy days in hell” c. önéletrajzi műve 1963-ban már a harmadik angol kiadásban jelent meg, Amerikában két kiadásban.

Ugyanez a könyv még az idén németül, franciául és dánul is kiadásra kerül.

Nemrég egy rövid regényt fejezett be “És a császárnak, ami az Istené” címmel. Ez jövőre egyidejűleg jelenik meg New Yorkban, Londonban s még hat európai nyelven. Témája röviden: a kereszténység uralomrajutása és az ariánus hitvita. “A regény a lehető legszigorúbban ragaszkodik a történelmi tényekhez, dokumentumokat idézőjel nélkül, de szóról-szóra idéz, azaz nincs úgynevezett aktualitása és mégis folytonos aktualitást asszociál az olvasóban.”

További tervei: egy renaissance-kori regény (hőse Pico della Mirandola); egy újabb magyar

VILÁGHATALOM LETT A MAGYAR LÍRA

Nem könnyű feladat röviden ismertetni a Gara László szerkesztésében, a párisi Seuil kiadónál megjelent "Anthologie de la Poésie Hongroise" című franciayelvű magyar versgyűjtemény sajtóvisszhangját. Bár a mű mintegy másfél évvel ezelőtt jelent meg, még a legutóbbi időben is olvastunk méltatásokat róla. Főületes számítással több mint százra becsülhető azoknak a cikkeknek a száma, amelyek csak a francia sajtóban megjelentek az antológiáról, s ugyanennyire a szerte a világon megjelent közleményeké. Böven foglalkoztak a kötettel német, angol, svéd, norvég, sőt portugál lapok is.

Párisban a *Le Monde* című tekintélyes estilapban (1962. július 21.) Alain Bosquet írt kimerítő ismertetést a kötetéről. Idézeteket közölt Babits Mihály és Petőfi Sándor verseinek francia fordításából. Szerinte a mű nemcsak hézagpótló, hanem azt is megmutatja, hogyan oldható meg kitünően a versfordítás nehéz problémája. A *Parisien Libéré* (1962. július 27.) szerint a könyv gazdagságával és a benne foglalt költemények szépségével ragadja meg az olvasót. "Ime, egy csodálatos könyv, amely eddig elzárt világba nyujt betekintést" —

fejezi be a cikkíró. A *Témoignage Chrétien* (1962. július 27.) a magyar költők és a francia költő-fordítók neveinek felsorolása után így végzi cikkét: "Francia és magyar költők találkozására ez az antológia és nem csodálkoznánk azon, ha a francia olvasók a magyar költészetet keresztül ismernének rá a francia költészetre." A *Combat* (1962. augusztus 14.), miután az Antológia születésének kulisszatitkait ismerteti, így ír: A könyv szerkesztője valóságos költői versenyre hívott ki harminc-negyven kiváló francia poétát. Az eredmény elbűvölő. A *Figaro Littéraire* (1962. szeptember 7.) munkatársa azt mondja, ha magyar lenne büszke volna Gara László kezdeményezésére, aki szép és eredeti műben bizonyította be, hogy a kis magyar nép költészete vetekszik a legnagyobbakéval. A *Nouvelles Littéraires* (1962. október 12.) a versfordítások technikáját méltatja és azt a körülményt hangsúlyozza, hogy a magyar verseket egyenrangú francia költők ültették át francia nyelvre, ami első sorban a kötet összeállítójának, a legtöbb vers nyersfordítójának és kezdeményezőjének az érdeme. Ugyancsak neki köszönhető, hogy a modern költemények válogatása mentes min-

verseskötet; regény a kordovai kalifátusról (centrális témája: Európa nincs meg az arabok nélkül és ők sem nélkülünk; Szíria, Egyiptom, stb. ugyanolyan szerves része az európai civilizációnak, mint a Római Birodalomnak volt); egy könyv a XVIII. század második harmadáról és egy francia nyelvű, válogatott verseskötet.

SZECHÉNYI GYÖRGY (Bad Godesberg) "Ungarn zwischen Rot und Rot" c. önéletrajzi műve olyan sikert aratott, hogy négy további nyelvre fordítják. "Halálgyárosok" c. regénye, mely franciául már megjelent, egy francia filmtársaságnál van s esetleg filmre kerül. Kiadásra készen áll egy novelláskötete s egy másik regénye.

MÉRAY TIBOR (Párizs) "Le dernier rapport" c. műve 1958-ban jelent meg először, de azóta Londonban, New Yorkban, Münchenben, Stockholmban, Amsterdamban, Brüsszelben, Rangoonban, Karachiban, Santiago de Chilé-

ben, továbbá Olaszországban, Svájcban, Portugáliában, Dániában, Ausztriában, stb. is megjelent. Némelyikük a közelmúltban. Többi könyve is egyre újabb kiadást ér meg. Nemrég fejezte be "T. Hugo báró kalandos élete" c. regényét.

A "Political prisoner" c. önéletrajzi munka IGNOTUS PAL-tól (London) New Yorkban zsebkönyvben jelenik meg idén. Két készülő műve: "Maupassant or the madness of lacking illusions" és "The intellectuals of Hungary, and the Danubian Basin, 1780-1956."

CZIGÁNY LÓRÁNT (London) most állított össze egy novelláskötetet "Idegenben" címmel. A kötet az elmúlt évek külföldi magyar irodalmának prózai terméséből igyekszik a legrepresentatívabb műveket bemutatni. Nemrég fejezte be "The reception of Hungarian literature in Victorian England, 1830-1914" című kéziratát is.

den politikai elfogultságtól és egyaránt kiterjed az otthon és az emigrációban élő költőkre. A *Democratie* 62 (1962. október 1.) Borne-missza Péter és Balassi Bálint verseinek fordításával tarkítja terjedelmes cikkét.

A *Gazette de Lausanne* (1962. augusztus 8.) szerint ez a könyv megmutatja, hogy a költészet terén Magyarország világhatalom. A Brüsszelben megjelenő *Études* (1962. október) cikkében Jean Rousselot nagy irodalmi eseménynek nevezi a könyv megjelenését. A *Mercur de France* (1963. január) kiemeli, hogy ez az ötszáz oldalas kötet nagy örömet okozott mind a versek, mind a fordítások kitünő volta következtében a költészet minden barátjának. A *Nouvelle Revue Française* (1963. augusztus 1.) cikkíróját legjobban a magyar költészet gazdagsága lepi meg és az a mód, ahogy a francia költők eredeti szépségében mutatják be a magyar költészetet a francia olvasóknak. A kommunista *Humanité*-ben (1962. augusztus 23.) André Stil azt írja, hogy ez a kötet "nagy nyeresége a költészetnek". A *Les Lettres Françaises* (1963. augusztus 2.) szerint a kötet tiszteletet ébreszt a magyar költészet iránt.

Amint látjuk, a francia sajtó a jobboldaltól a szélső balig egyhanguan méltányolja azt a hatalmas munkát, amelyet a kötet szerkesztője, a nyersfordítók, valamint az adaptátorok kifejtettek. Behatóan csak a legjelentékenyebb és és főképpen a párisi sajtóban megjelent ismertetésekkel foglalkozhattunk. Ahhoz, hogy akár csak kiragadott mondatokkal közeljünk a Mont-realtól Oranig és Brüsszeltől Lyonon keresztül Marseilleig megjelenő külföldi és vidéki franciayelvű lapokban megjelent ismertetéseket, kötetnyi helyre volna szükségünk. Nem hagyhatjuk szó nélkül a berni *Bund* (1962. február 15.) cikkét, amely csodálatának ad kifejezést afelett, hogy az áthághatatlanok látszó akadályokat, amelyek a magyar és francia nyelv szerkezete között mutatkoznak, ebben a költői antológiában le tudták küzdeni. A Hamburgban megjelenő *Die Zeit* (1963. október 12.) irigylő a franciákat, amiért ők a németek előtt fedezték fel a magyar költészet nagyságát.

Terjedelmes cikkekben emlékeznek meg az antológiáról a göteborgi *Handels Tidningen* (1963. február 21.), a bécsi *Wort in der Zeit*

(1963. október), a finn *Unsi Suomi* (1962. szeptember 30.), a lengyel *Tworczość* (1963. január 1.), sőt még angolnyelvű lapok is.

Utolsónak, de nem utolsósorban emlékezzünk meg a magyarnyelvű lapok ismertetéseiről. Az emigrációs sajtó egyhangúan ismeri el az antológia irodalmi, politikai és propaganda értékét. Ez a sajtó, amelynek már mind az öt földrészen vannak publikációi, szíves örömmel hajtja meg az elismerés zászlaját a könyv szerkesztője és annak munkatársai példátlan teljesítménye előtt.

Hogy sajtószemlénk teljes képet nyújtson, foglalkoznunk kell a magyarországi sajtóvisszhanggal is. Az *Élet és Irodalomban* (1962. augusztus 4.) Szabolcsi Miklós örömeinek ad ugyan kifejezést az antológia megjelenése felett és elismeri, hogy a "kitünő fordító gárda, az aggályos gond, az alapos ellenőrzés megtette a magáét" . . . mégis kifogásokat emel. Elsősorban az előszó írójának Cs. Szabó Lászlónak szereplését helyteleníti, másodsorban nem ért egyet a válogatással sem és hiányolja a — szerinte — "újhangú szocialista lírát". Cikkét mégis így fejezi be: "Mindez természetesen a részletes elemzés dolga; az 'Anthologie de la Poésie Hongroise' pedig a franciául olvasókban kétségtelenül érdeklődést és rokonszenvet kelt költészetünk iránt."

Szabolcsi bírálatával, sőt néhol akadémikuskodásával szemben az ugyancsak Budapesten megjelenő katolikus *Uj Ember*-ben (1962. szeptember 9.) Pilinszky János így ír: "Csodálatos könyv! A magyar költészet franciául a Halotti beszédnél napjainkig. A nyugati világ, amely oly sokáig elzárkózott előlünk, mégis csak tudomást vesz majd rólunk? Talán ráeszméltek, hogy Bartók, — akit ma már a modern zene klasszikusának tekintenek — nem lehetett magányos jelenség."

Ez a lapszemle természetesen nem teljes és nem is lehetett az. A bírálati újságkivágások teljes gyűjteménye a *Seuil* irattárában található. Ha kiadnák, többszáz oldalnyi terjedelemben jelenne meg. Talán egyszer erre is sor kerül.

Az antológia sajtóvisszhangja bebizonyította, milyen jó és hasznos munkát végeztek a műfordítói, költő-átültetői és természetesen annak szerkesztője és szervezője is.

Sz. J. (Párizs)

Nagy Ferenc előadókörútja

Az 1963-64-es egyetemi év folyamán Nagy Ferenc v. magyar miniszterelnök sikeres előadókörúton vett részt az Egyesült Államok majdnem minden részében. Utjával kapcsolatban néhány kérdést intéztünk hozzá.

– Miniszterelnök úr hány egyetemen adott elő s milyen volt az érdeklődés?

– 50 egyetemen 54 előadást tartottam, összesen 25 ezer diák előtt. Ezenkívül szemináriumokon adtam elő 38 esetben. Minden előadást élénk vita követett.

– Mik voltak a leggyakoribb kérdések?

– Első helyen állt a magyar forradalom, utána szovjet-kínai viszony látszott leginkább érdekelni hallgatóimat. Sokat szerepelt továbbá a búzaszállítások kérdése a vasfüggöny mögé. A "Peace Corps" ugyancsak nagyon érdekelte őket. További kérdéseik: "Fennáll-e még a kommunista világforradalom veszélye?" "A kommunizmus reakciós vagy haladó rendszer-e?" "A kommunizmus gyengül-e vagy erősödik?"

– Mi volt a diákok véleménye a forradalomról?

– A legtöbben úgy vélték, hogy a magyar forradalomnak fegyveres erővel kellett volna a segítségére sietni. Nem voltak annak tudatában, hogy a magyar kormány nem kért fegyveres beavatkozást, mert arra nem is volt szükség. A nép öt nap alatt felülkerekedett és csupán politikai támogatásra lett volna szüksége, hogy megőrizze frissen kivívott függetlenségét.

– Hogy látják az amerikai diákok a kommunizmus és a demokrácia közti viszonyt?

– Sokan egyetértettek Kennedy elnök politikájával, mely szerint Amerikát katonailag a világ leghatalmasabb országaként kell megtartani, ugyanakkor azonban békés eszközökkel be kell bizonyítani a szabadság és demokrácia ideológiájának fölényét a kommunizmus ideológiája fölött; egyetértettek saját analízisemmel is, hogy a kommunizmus retrográd irány, mely nem képes lépést tartani a világ reformtörekvéseivel.

– Merültek fel más nézetek is?

– Igen. Például több diák azonosította a haladó magatartást a kommunizmus iránti toleranciával, miközben az anti-kommunizmust teljesen konzervatív álláspontnak minősítette. Sokszor kellett leszögezennem, hogy az én anti-kommunista álláspontom éppen haladó világnézetemből következik. A haladó ember állandóan reformokért küzd és ezt csak demokráciában lehet megvalósítani. A harc a reformokért a kommunizmus alatt nagyon korlátozott, hiszen ott el kell fogadni a haladás mérőszközének azt amit a párt-diktatúra előír.

– Mi az általános benyomása Miniszterelnök úrnak az amerikai fiatalság érdeklődéséről a világpolitika iránt?

– Sokkal nagyobb mint nagyon sokan gondolják. És az amerikai fiatalság intelligens és életerős.

Fizessen elő a

HIRÜNK A VILÁGBAN-ra

a világmagarság és a magyar emigráció kulturális figyelőjére.

Vegyen részt ankétjein!

Nyerjen díjat pályázatain!

A HIRÜNK A VILÁGBAN

figyelemmel kíséri, mit tud s mit hisz róunk a világ, ezzel előkészíti hírünk megjavítását, reális tükröt tart sokszor illúzióban élő honfitársaink elé s valódi kulturális értékeink bemutatásával, távolmaradva a napi politikától, erősíti a szétszórta magyarságban az összetartozandóság érzését.

Előfizetési díj: egész évre \$3.00.

Minden száma a "Bibliográfiá"-val és képes melléklettel együtt jelenik meg.

HIRÜNK A VILÁGBAN

P. O. Box 1005, Washington 13, D. C.
U.S.A.

''A KÖLTŐK KÉNYTELENEK VÁLLALNI A BÁRD SZEREPÉT''

''Költő, elbeszélő, drámaíró, esszéista, barátja a hősi korszakban Eluard, Cocteau, Tzara és Crevel szürrealizmusának: Illyés Gyula (Déry Tiborral együtt), a mai magyar irodalmi élet legmarkánsabb egyénisége. Nevét már a Nobel-díjjal kapcsolatban is szóba hozták. Négy könyvét fordították eddig franciára. Tehetsége, erkölcsi integritása és szellemi bátorsága olyan tekintélyt kölcsönöznek neki, hogy a magyar értelmiség mindig ő felé fordítja tekintetét, valahányszor az ország nehéz válságba kerül. Ez így volt 1944-ben, akárcsak 1956-ban is.''

Ezekkel a szavakkal vezeti be a *L'Express* (1964. I. 9.) az Illyéssel folytatott interjúját. Az interjúban Illyés több, azóta gyakran idézett kijelentést tett. Ime néhány:

''Magyarországon . . . történelmi okokból megszokta a nép, hogy főleg válságos percekben íróikhoz, költőikhez forduljon. Amikor csődöt mondanak a néptribunok, a költők kénytelenek gyakran akaratok ellenére közügyekkel foglalkozni, harcolni eszméikért, egyszóval vállalni a bárd szerepét.''

''Előbb a huszas évek nacionalista robbanásait szenvedtük el, azután jött a hitlerizmus. Hitler halott, a nácizmus el lett tiporva, de a türelmetlenség, a sovinizmus, a faji előítélet, a szegregációs törekvések és az ún. nyelvi civakodások továbbra is nyugtalanítják a világot. A legmélyebb társadalmi átalakulások sem voltak képesek minden problémát megoldani. Romániában van egy tartomány, Erdély, amely századokon át a magyar műveltség és irodalom valóságos tűzhelye volt. Ebben a tartományban nemrég bezárták az egyetlen

magyar egyetemet, mely egy közel kétmilliónyi kisebbséget szolgált. A magyar írók és az egész magyar értelmiség helyzete ott egészen egyedülállóan kellemetlen.''

*

A *Les Lettres Francaises* (1963. XI. 7.) még hosszabb interjút közölt Illyéssel, aki ennek során beszélt új verseskötetéről is. Arra a kérdésre, melyek azok az idegen irodalmak, amelyeknek a mai Magyarországon a legnagyobb súlyuk van, azt felelte, hogy ''tagadhatatlanul a francia és angol irodalom''.

''Nincs magától értetődőbb, mint a párbeszéd magyarok és franciák közt'' – írja Jean de Beer a *Le Monde*-ban (1963. XII. 28.). ''Magyarországnak nem volt Code Napoleonja, de vannak poétái, ők a törvényhozók . . . Nem beszélhetünk a tizenkilencedik századi Magyarországról Petőfi említése, sem a huszadik századáról Illyés neve nélkül.''

*

Otthoni ön-interjújában Illyés beszámolt külföldi tapasztalatairól (*Élet és irodalom*, 1964. I. 25.). Néhány kérdés-felelet:

''Hol áll az igazi értelemért, a maiért folyó küzdelem a franciáknál?

– Szép előnyomulásban, izmosan. Bár számunkra elég idegenül. A klasszikus francia úton halad. Arra tér vissza.

Ez mit jelent?

– Tárgyilagosságot. A valóság pontos ábrázolását, a lélek legvéletlenszerűbb rezzenésében. Hagyományos szemérmességet.

A franciák – szemérmesek?

– Nagy ellenpéldáikkal is. Nem önmuto-
gatók, hanem – tán így világosabb lesz: tény-
és jelenségmuto-
gatók. Saját érzéseikről is, mint
jelenségről beszélnek, s nem holmi exhibicio-
nizmusból. Siránkozó és kérkedő vers hallatán
feszélyezetten elfordulnak. Leglebecsülőbb iro-
dalmi jelzőik a *pleurnichard* és a *vantard*. A
nyöszörgő és az öndícsérő. Ezért is fogadják
igen sok versünket hidegen.''

*

Németh László ''Iszony''-át ''Une possédée''
címen hozta ki a Gallimard könyvkiadó Fran-

IRODALMI UJSÁG

A magyar írók lapja

21, rue des Acacias

Paris (17e)

THE WORLD'S FINEST...

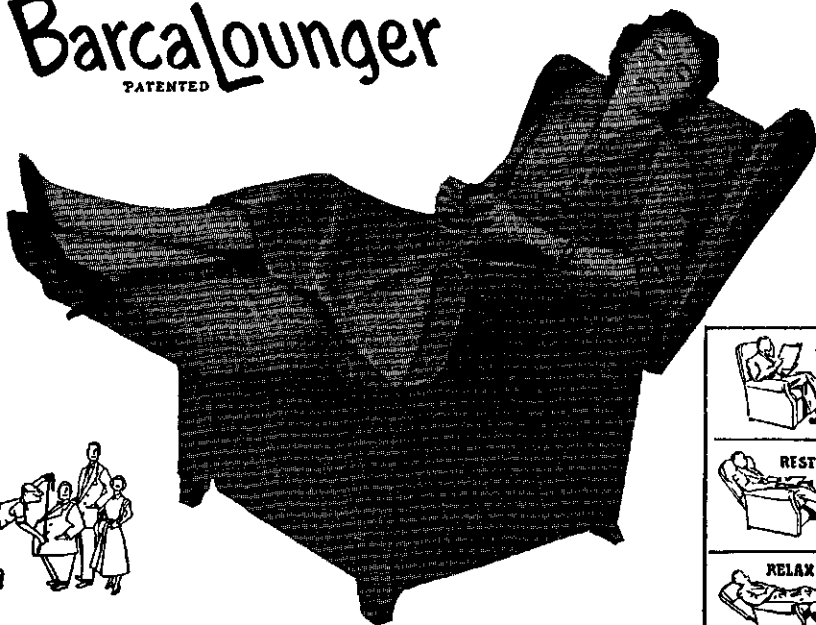
MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features "Floating Comfort." The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining without knobs or levers.

BarcaLounger

PATENTED

WHAT SIZE CHAIR DO YOU WEAR?

Barca Loungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY **BARCALO OF BUFFALO**

ciaországban. A *L'Express* kritikájában felidézti a clémenceau-i korszak francia középeurópa-képét, a "mozaiknépek", "fluktuáló határok", kölcsönös gyűlölködések világát, ahol a népek túlságosan belesüllyedtek partikularizmusukba, semhogy univerzális értékeket termeljenek ki. Ezekután meglepetésnek nevezi, hogy "ez a Középeurópa ilyen értékes művet tud felmutatni": "Ez egy első vonalbeli regény." Magáról Némethről többek közt megjegyzi, hogy "akárcsak Paszternak, azok közé az írók közé tartozik, akik vissza tudták utasítani a hatalom csábításait és inkább hallgattak."

*

Németh Lászlót támadta a *Népszabadság* (1963. VII. 2.) "A harcoss marxizmus tudományos igazsága" c. cikkében:

"Németh László a kérdésre, hogy emelkedik-e a nemzet a szocialista rendszer keretében, azzal válaszol, hogy 'ha mindent kivonunk, összeadunk: végülis emelkedik.' De ennek a progresszív belátásnak és állásfoglalásnak ellentmond a ragaszkodás a régi 'harmadikutas' ideológia világnézeti lényegéhez, a marxizmus ignorálása, amely mögött nem ne-

héz észrevenni a marxizmussal való burkolt és közvetett, de állandó vitát; holott a szocializmus, melynek sok vívmányára igent mond, a marxizmus elmélete szerint alakult s fejlődik tovább. Németh László azzal a visszatérő gondolattal próbálja áthidalni ezt az ellentmondást – valójában csak kielezi –, hogy az egyik oldalon ott van a marxista szocializmus, 'a nyugati vívmányok, az elemző gondolkodás bevonulása', a másikon az emberi lélek, különösen a magyar lélek, a maga 'ázsiai' természetével, s a feladat: 'a külsődleges, átvett vívmányok' és a 'lélek ősi igényei' közti harmónia megtalálása."

*

1963 folyamán 4109 könyv jelent meg, csaknem 45 millió példányban Magyarországon, az 1962. évi 3483 könyvvel és 40 és félmillió példánnyal szemben. A forgalom az 1962. évi 672 millió forintról 722 millió forintra emelkedett. Az ország minden lakosára 4 és fél könyv jutott, s a csecsemőket is beszámítva 72 forint volt a fejenkénti könyvvásárlás. (*A könyv*, 1964. IV.)

Most jelent meg!

MAGYAR NÉPDALOK AZ ADY RECORDS LEGUJABB LEMEZE

BARTÓK, KODÁLY ÉS HORVÁTH J. M. FELDOLGOZÁSÁBAN

A magyar népdal teljes keresztmetszete!

4000 éves daloktól – egynek a cseremis megfelelője is szerepel a lemezen – a legújabbakig.

Előadja: Schmidt Károly és Falk Júlia

Zongorán kísér: Horváth J. M.

A borítólapot Domján József színes fametszete díszíti

Megrendelhető az ár (\$ 4.98) és a postaköltség (25 c) egyidejű beküldésével:
ADY RECORDS, P. O. BOX 1005, WASHINGTON 13, D. C.

S U M M A R Y

A survey on the activities of Hungarian writers in exile shows how prolific they are and how much they have created or published in recent times.

Vilmos Juhász's book reviews of the 50

most outstanding Hungarian books of the last 20 years continue in this issue.

The Hungarian publishing enterprise in Washington, Occidental Press, celebrates its 10th anniversary. Its record is discussed.

The reception of the *Anthologie de la poésie hongroise* (1962) edited by L. Gara, was — as shown by excerpts from French papers — enthusiastic.

In an interview, Ferenc Nagy, former Premier of Hungary, recalls his lecture-tour of American universities during the 1963-1964 season. He delivered 54 lectures (with subsequent discussions) before a total audience of 25 thousand students.

Gyula Illyés' books in translations are listed; and the warm reception of his poems, in French translations, published last year is noted.

A bibliography of books by Hungarians in French (1961-1963) is presented.

The column "Western Observer" reports on a film about Nigeria produced by Hungarians; on the death of the noted Hungarian tenor, Koloman Von Pataky; on an excellent "Transylvanian evening" programmed in New York; on a satellite constructed and operated by a Hungarian exile student and two German students; on an article about the Hungarian National Library by Thomas G. Kabdebo in *The Library Association Record*; on the Hungarian folk dance group in Felsőőr (Austria); on the publicist activities of Paul de Auer; and on the world premiere of Miklós Rózsa's *Notturmo Ungherese* performed by the Philadelphia Orchestra under Eugene Ormándy.

JÖJJÖN KÖZÉNK CSALÁDJÁVAL EGYÜTT MA BIZTOSITSA BE MAGÁT ÉS CSALÁDJÁT

a mi élet-, baleset-, kórházi-, betegsegély-iskoláztatást, otthont, családot és jövedelmet védő biztosítási módzataink teljes védelmet és biztonságot nyújtanak

a holnap
bizonytalanságaival szemben.

Bölcs ember és családfő az, aki szeretteivel együtt tagjaink sorába lép...

Intézményünk minden magyarnak testvérségitője és

**BIZTOSÍTÓJA,
TAGJAINAK VÉDELME ÉS GONDVISELŐJE**

A mi közösségünk: az amerikai magyarságot immár 65 év óta szolgáló, olyan testvérségitő intézmény, mely árva- és öreggondozást is ad.

**AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS
EGYESÜLET**

1346 Connecticut Avenue, N. W.
Dupont Circle Bldg.—Suite 1201
Washington 6, D. C.

HIRÜNK A VILÁGBAN

Editor:

Csicsery-Rónay I. szerkesztő

P. O. Box 1005,
Washington 13, D. C.
U. S. A.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

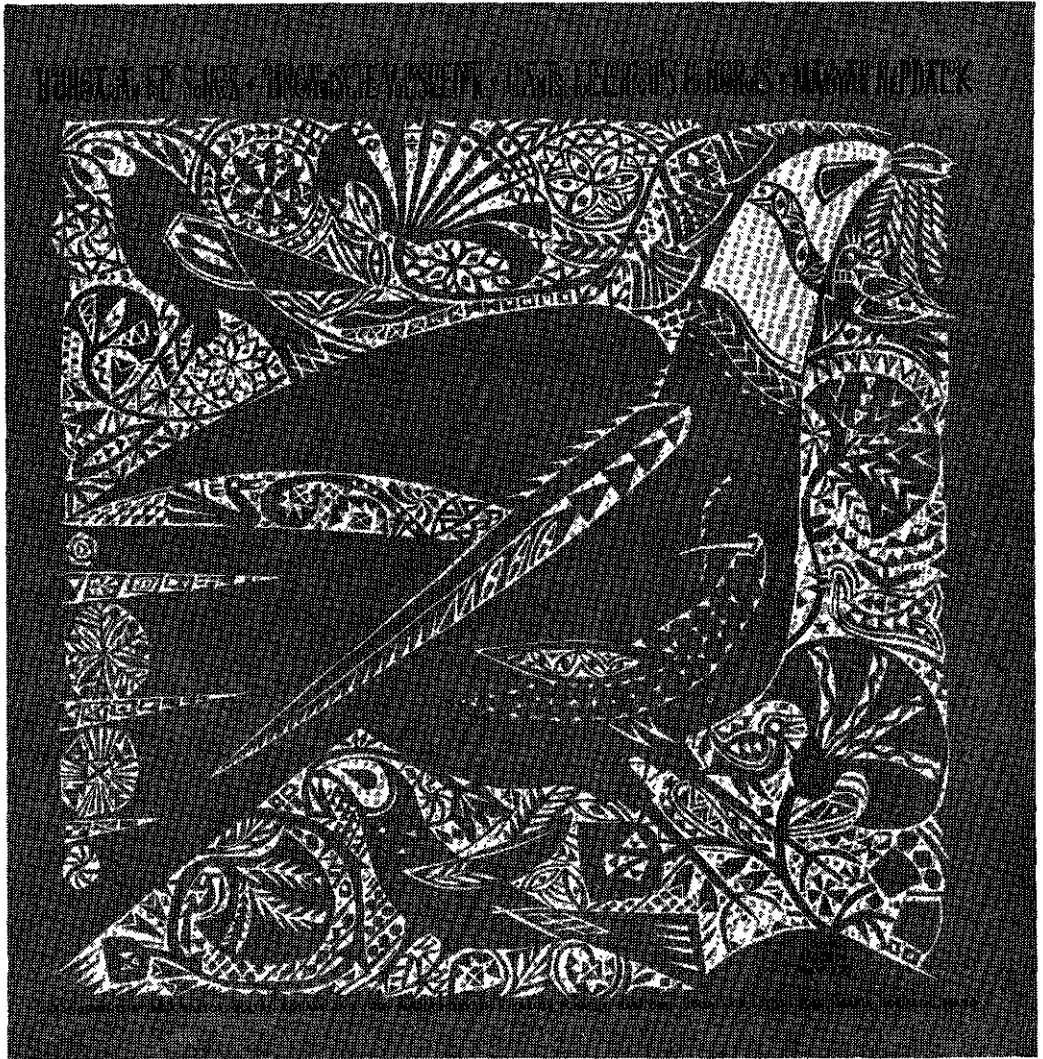
34.031/

HÍRÜNK A VILÁGBAN

KÉPES MELLÉKLETE

művés

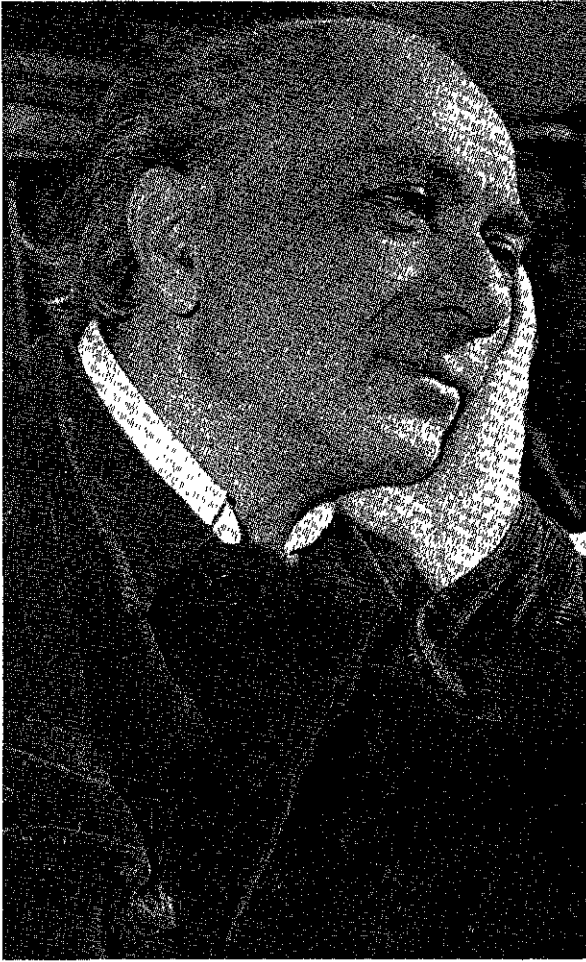
Spring • 1964 • tavasz

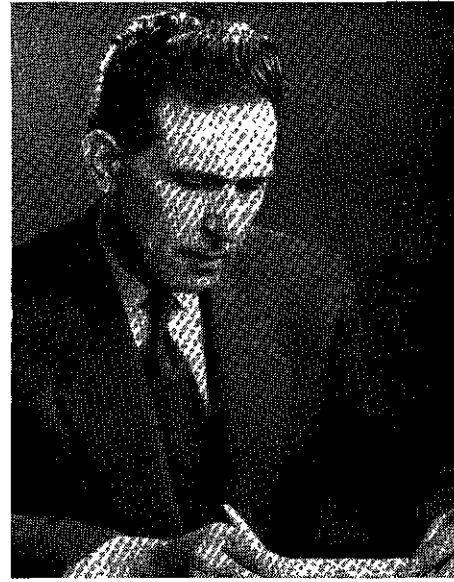
Domján József színes fametszete az ADY RECORDS legújabb lemezén ("Magyar népdalok")

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
 H 463/89.

 LETV. SZÁM

Jean Rousselot

AZ OCCIDENTAL PRESS
1963-AS SZERZŐI, SZERKESZTŐI

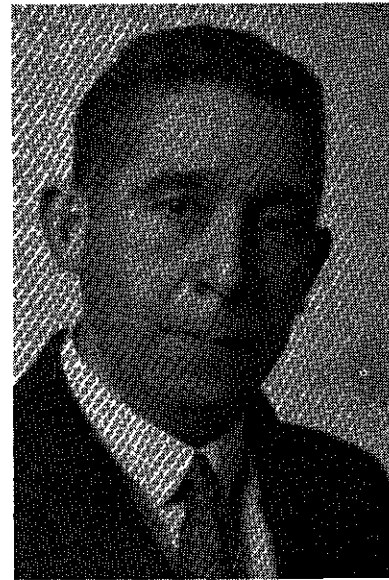
Illyés Gyula

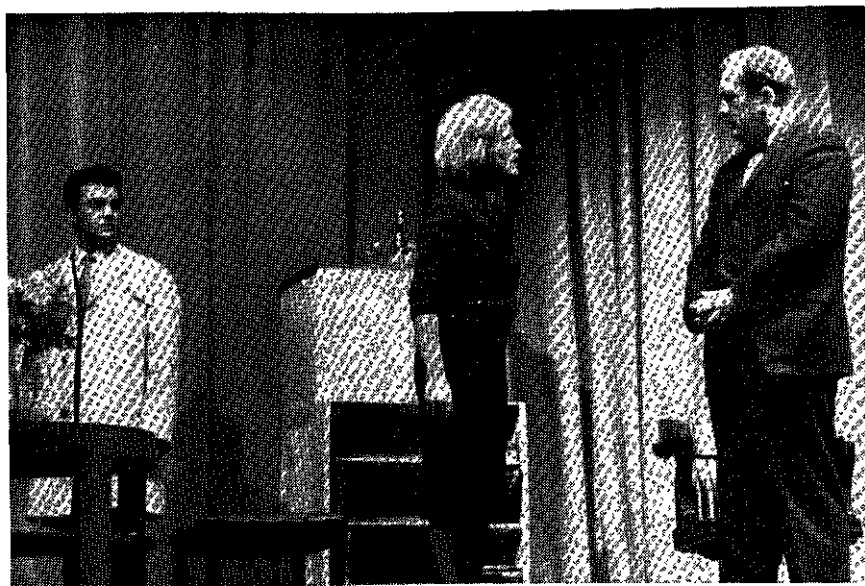
Kibédi Varga Áron

Vatai László

Juhász Vilmos

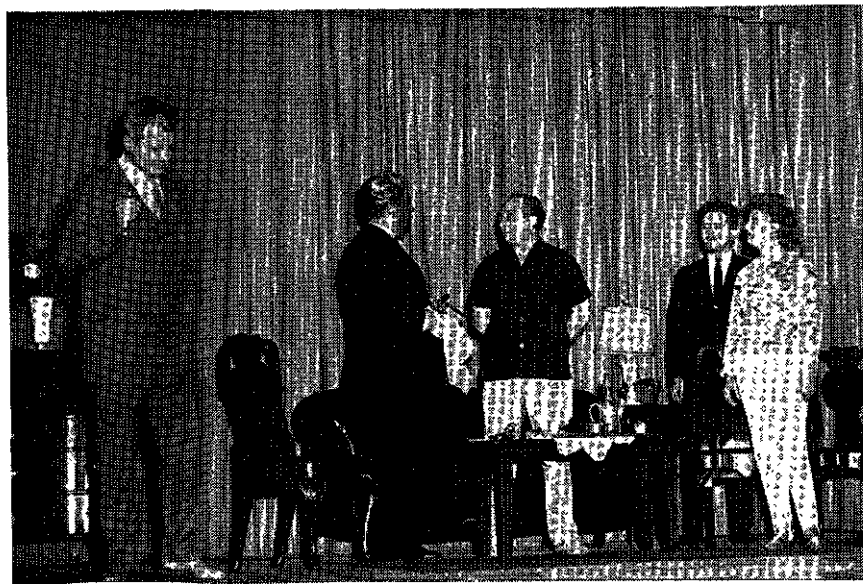
Bókay László
"Négy asszonyt szeretek"
c. művében
Bogáthy Mihály,
Szörényi Éva
és Kürthy Péter
(Photo Basa)

VI. Pál pápa
még mint bíboros
Nigériába látogatott
(Bognár Dezső
filmjéből)

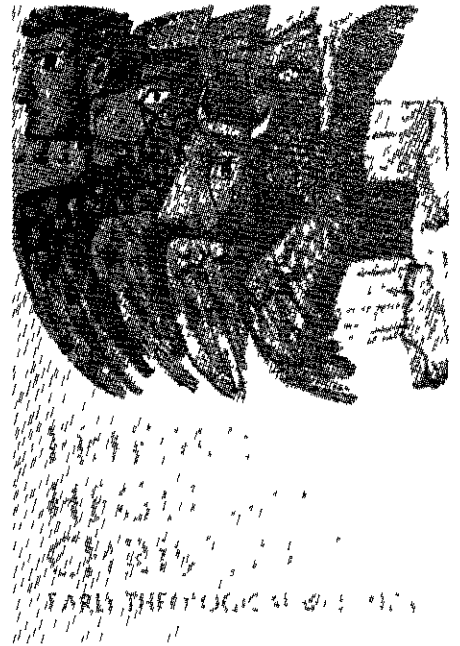
A felsőri magyar népi táncsoport

Molnár Ferenc
"Játék a kastélyban"
c. színdarabjában
Dékány László
Bán Tamás,
Zsótér Endre,
Nagy Lajos és
Kemény Gizi
(Photo Basa)

Máriai Sándor "Das Wunder des San Gennaro" c. művének TV-változatát 1963. okt. 17-én valamennyi német adó közvetítette

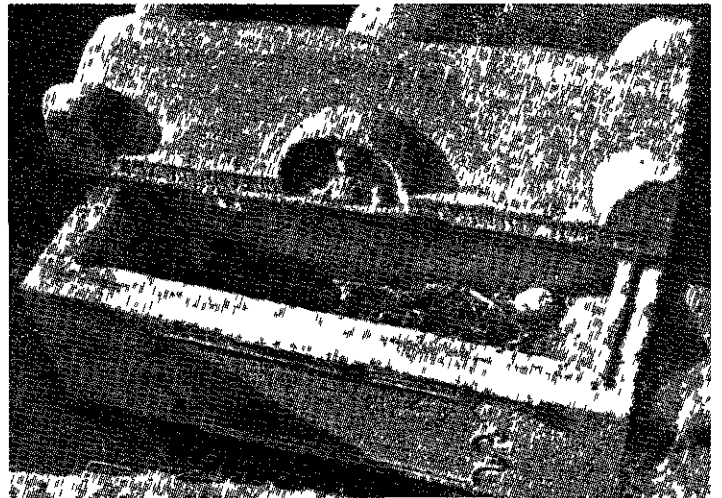
Szalay Lajos fenti rajzát minősítették 1962-ben az előző év 60 legjobb könyvtáblája egyikének

Helyreigazítás

Legutóbbi képes mellékletünkben felcseréltük Konok Tamás és Dallos Miklós nevét.

A legjobb filmszínész díját nyerte Páger Antal az idei Cannes-i Filmfesztiválon

Ebben a szőnyi szarkofág-leletben találták a legrégebb kínai selyemmaradványt Európában